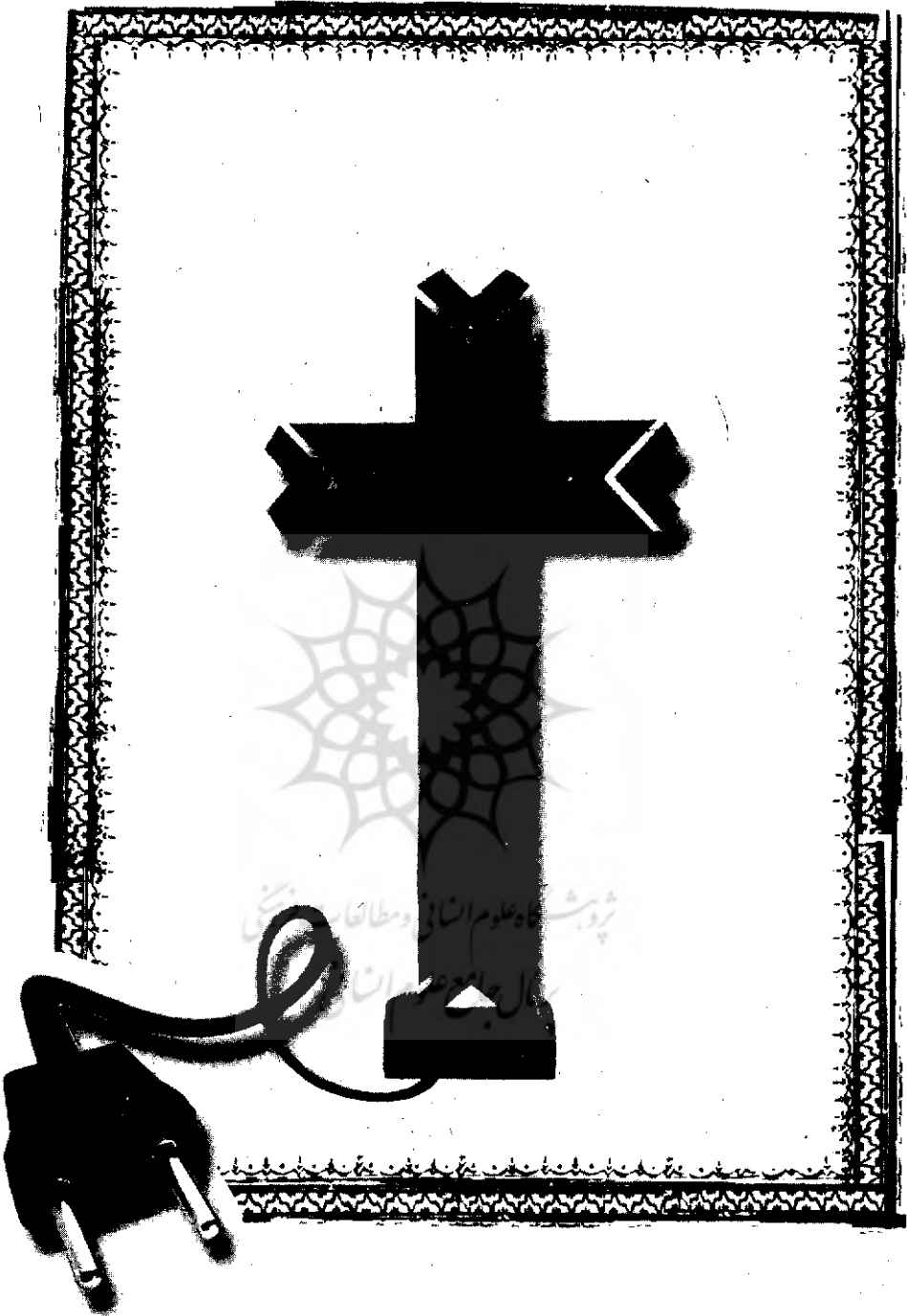

پرویش گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی

پرتال جامع علوم انسانی

نظام

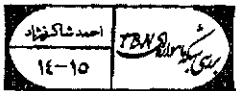

شبکه TBN برای فعالیت‌های پی در پی و افراطی‌اش در جمع‌آوری اعانه همیشه مورد انتقاد قرار گرفته است. این فعالیت‌ها شامل گسترش مداوم طرح بشارت برکت و سعادت می‌شوند که اساساً برای دلگرم کردن و نوید بخشیدن به اعانه‌دهندگان به وجود آمده است نه خدمت‌رسانی واقعی به آنان. این گونه برنامه‌ها افراد تهی‌دستی را نشان می‌دهند که به محض این‌که ایمان می‌آورند و به TBN اعانه‌ای تقدیم می‌کنند، خداوند آنان را ثروتمند می‌سازد. تقاضاهای مکرر برای پول، شامل برنامه‌های دعا در قبال اعانه، به طور همیشگی، هفتگی و یا در هر نیم‌سال و برنامه‌های محدودتر جمع‌آوری خیرات کراراً برای جمع‌آوری اعانه درخواست‌هایی را مطرح می‌سازند که تحریک‌کننده و بعضاً سلطه‌جویانه و آمرانه است. برای نمونه *پال کراوج*، مدیر شبکه، برای بینندگانش بیاناتی از این دست ایراد کرده است:

آیا شما چیزی را که برای آن قریب به ده، پانزده و بیست سال دعا کرده‌اید به دست آورده‌اید؟ شما برای آن بسیار دعا کرده‌اید ولی آن را به دست نیاورده‌اید ... این‌که مردم به خواسته خود نمی‌رسند بدین علت است که عشریه خود را نمی‌پردازند.
او در خلال برنامه‌های در سال ۱۹۹۷ به شکلی دیگر اذعان داشت:
اگر شما از طریق TBN شفا یافته یا نجات یافته و یا برکت یافته‌اید ولی سهم‌الشرکه و حق عضویت نداده‌اید ... شما در حال چاییدن خداوند هستید و در آسمان اجر و ثواب‌تان را از دست خواهید داد.

TBN هم‌چنین برای تعالیم و الهیات بعضاً عجیب و غریبش دارای نام مستعار شبکه توهین به مقدسات^۱ نیز هست. برای نمونه در خلال مصاحبه‌ای در سال ۱۹۸۶ با کنت گپلند^۲ دربارهٔ پرستش

1. The Blasphemy Network

خداوند، پال کراچ شروع به لاف زدن درباره عقیده‌اش به الهیات عهد کرد؛ عقیده‌ای جزمی که اگر یک نفر نجات یابد به طور تحت اللفظی او تکه‌ای از خداوند در میان مردمان است. او ادعا کرد:

من یک خدای کوچک هستم! خرده‌گیران هم بروند گم شوند!

به نقل از گزارش لس آنجلس تایمز در ۱۲ سپتامبر ۲۰۰۴، پال کراچ پدر در سال ۱۹۹۸، ۴۲۵۰۰۰ دلار به انجمن لوتیه فورد به عنوان توافقی بر سر ادعایی که فورد تحت عنوان اخراج ناعادلانه او از TBN بیان کرده بود، پرداخت کرد. این قرارداد شامل چندین نکته دیگر نیز بود: از جمله توافقی بر سر این مطلب که فورد دربارهٔ مباشرت هم‌جنس‌گرایانه آنان ساکت باشد؛ مباشرتی که در سال ۱۹۹۶ در خوابگاه یک کشتی متعلق به TBN در نزدیکی دریاچه ارومید کالیفرنیا انجام شده بود.^۲ نقدهایی نیز به محتوای برنامه‌های آنان وارد شده که وجه مشترک این نقدها آن است که برنامه‌های این شبکه بسیار عوامانه، خرافی و خردگریز است و فقط می‌تواند مخاطبانی عوام جذب کند نه افرادی عقل‌گرا و تحصیل‌کرده.

روی هم رفته، TBN و پال کراچ با بر دوش کشیدن اتهام کهنه‌پرستی، تبیض جنسی و تحمیل کار غیرمتصفانه در سال ۱۹۸۹ و ادعاهایی در سال ۲۰۰۴ مبنی بر ولخرجی‌های متظاهرانه و تلاش برای کتمان عشق‌بازی هم‌جنس‌گرایانه‌اش، میان اونجلیست‌ها چهره‌ای جنجالی به حساب می‌آید.^۳

تحلیل و بررسی شبکه TBN

شبکه TBN هر چند شبکه‌ای مستقل به نظر می‌آید که متولیان آن در پی نشر تعالیم مسیحیت هستند ولی روی دیگر سکه آن است که این شبکه محلی برای پخش برنامه‌ها و معرفی فعالیت‌های کنیری از خدمت‌رسانی‌های مسیحی و اونجلیستی دیگر است. به عبارت دیگر شبکه TBN امکاناتی را فراهم کرده است تا گروه‌های اونجلیست بتوانند فعالیت‌های تبلیغی خود را روی ماهواره ارسال کنند. پس متولیان این شبکه غالباً نقش دلالتی را ایفا می‌کنند که زمان پخش ماهواره‌ای و امکانات ضبط برنامه را فراهم می‌کنند و به گروه‌ها و کلیساهای مختلف می‌فروشند.

البته در کنار این فعالیت واسطه‌گرانه چند برنامه ویژه نیز توسط خود شبکه تولید می‌شوند و روی آنتن می‌روند. مهم‌ترین برنامه‌های اختصاصی این شبکه برنامه پروردگار را ستایش کنید^۴ و برنامه پشت پرده^۵ است. هر یک از این برنامه‌ها وارثه‌شویی هستند که بیشتر به معرفی فعالان اونجلیست و مهم‌ترین برنامه‌های آنان می‌پردازند. البته برنامه پروردگار را ستایش کنید جنبه‌های نیایشی و موسیقایی بیشتری داشته و از تنوع بیشتری در ساخت برنامه برخوردار است.

عقاید اونجلیستی در شبکه

فارغ از روند اجرایی شبکه و ماهیت اصلی این فعالیت، در عموم برنامه‌های آن می‌توان به روشنی رگه‌هایی از عقاید اونجلیستی را مشاهده کرد. برای نمونه اعتقاد به ضرورت و فوریت گرواندن افراد به مسیحیت، اعتقادی اونجلیستی است که سبب‌ساز تشکیل و گسترش چنین فعالیت‌هایی است. این اعتقاد وقتی با باور جزمی دیگری مبتنی بر این که انحصار رهایی فقط در ایمان به عیسی مسیح است،

2. Los Angeles Times/September 12, 2004, By William Lobbell. And: Los Angeles

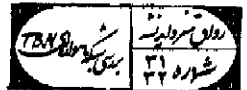
Times/September 18, 2004, By Andrew Gumbel

3. http://en.wikipedia.org/wiki/Trinity_Broadcasting_Network

4. encyclopedia of religion, communication, and media, 387.

5. praise the Lord

6. behind the scene

همراه می‌شود. تبلیغ انحصاری به مسیحیت و تخریب عقاید دیگر در برنامه‌های این شبکه قوت می‌گیرد. مثالی از این امر را می‌توان در برنامه روز نجات که رضا صفا، اونجلیست ایرانی، مجری آن است، مشاهده کرد.

اعتقاد به گناه‌کار بودن نوع بشر اعتقادی پایه در تعالیم مسیحی است. در مسیحیت انجیلی اعتقاد بر آن است که گناه بشریت که منشاء تمام رنج‌های اوست، وقتی آمرزیده می‌شود که فرد دفعتاً به مسیح ایمان قلبی بیاورد. مبلغان اونجلیست رسالت خود را آن می‌دانند که یا برگزاری برنامه‌های موعظه و احیای روحانی افراد را به کلی و به یکباره متحول سازند و به ایمان مسیحی، مطابق قرائت اونجلیستی، بگروانند. این اعتقاد سرمنشأ تولید برنامه‌هایی است که در آن‌ها افرادی شهادت می‌دهند بعد از حادثه ایمان آوردن‌شان به یکباره از بار رنج خلاصی یافته و به آرامش و موفقیت دست یافته‌اند. اعتقاد به حضور زنده و فعال مسیح و توانمندی‌های معجزه‌آسای او باعث شده است که برنامه‌های شفادهی هرچند علی‌الظاهر خرافی و تظاهری جلوه می‌کنند ولی توجیه اعتقادی شده و برای مردم مقبول و پذیرفتنی به نظر آیند. برنامه‌های شفادهی این شبکه که معمولاً واعظانی بزرگ مانند بن هین آن‌ها را اجرا می‌کنند با ایجاد شور ایمانی و فراهم کردن فضای نیایشی همراه با موسیقی‌های هیجان‌انگیز و در اجتماع کثیری از معتقدین اقدام به شفا دادن بیماران می‌کنند. این فعالیت هرچند برای یک ناظر خارجی بسیار ساختگی و خرافی جلوه می‌کند ولی برای مومنین به این نحله مسیحی امری طبیعی و برخاسته از حضور معجزه‌گر عیسی مسیح در چنین اجتماعاتی است.

اعتقاد به مرجعیت و حجیت نص کتاب مقدس نیز باعث شده است تا برنامه‌های وعظ این شبکه به نوعی برنامه تفسیر کتاب مقدس باشد. واعظان در این برنامه‌ها معمولاً با در دست داشتن کتاب مقدس اعتقادات و آموزه‌های خود را بر اساس آن ارائه داده و راه‌حلی‌هایی که برای رفع گرفتاری‌های مردم مطرح می‌کنند را مستند به کتاب مقدس بیان می‌دارند. البته اعتقاد به صحت نص کتاب مقدس در این گرایش دینی باعث شده است تا بسیاری از این تفاسیر بر اساس ظاهر فرازهای کتاب مقدس انجام شده و سطحی و حتی غیر عقلانی جلوه کند.

امر دیگری که به شکل غیر مستقیم در فعالیت‌های این شبکه حضور داشته و تبلیغ می‌شود، اعتقاد به لزوم حفظ بنیان‌های خانواده است. توجه به این مسئله که جلوه‌ای از نص محوری اونجلیست‌هاست باعث شده است تا غیر از تولید برنامه‌هایی در مخالفت با هم‌جنس‌گرایی، زندگی اشتراکی و سقط جنین، برای تولید و اجرای برنامه‌ها از زوج‌های برنامه‌ساز و مجری بسیار استفاده شود و دخیل کردن فرزند یا فرزندان یک زوج در روند برنامه نیز نوعی به تصویر کشیدن یک خانواده موفق و فعال به حساب آید. برای نمونه متولیان اصلی شبکه TBN خود یک خانواده سه نفره هستند. آقای پال کراچ بزرگ و خانم جن کراچ مشترکاً بنیانگذاران این شبکه هستند و فرزند آن‌ها، پال کراچ کوچک برخی از فعالیت‌های اجرایی شبکه را بر عهده دارد.

اعتقادی تدبیرگرایانه مبنی بر این امر که مسیح به زودی به زمین باز خواهد گشت، باعث شده است

تا پیشگویی‌های کتاب مقدس درباره بازگشت مسیح در برنامه‌های این شبکه مورد توجه واقع شوند و تحت تأثیر فعالیت‌های مسیحیت صهیونیسم در این شبکه کوشش‌هایی برای توجیه بازگشتن یهودیان به بیت المقدس انجام شده و این بازگشت زمینه‌ساز ظهور قریب‌الوقوع مسیح توجیه شود.

نقدها

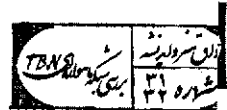
نقدهای فراوانی بر این شبکه وارد شده است و می‌توان از جهت سیاسی، امنیتی و الهیاتی با توجه به رویکرد و نوع فعالیت شبکه نقدها و تحلیل‌های دیگری نیز به این موارد افزود ولی اگر به این شبکه به عنوان تجربه‌ای بزرگ در استفاده از رسانه برای تبلیغ دین نگاه شود و قصد آن رود که با مطالعه این تجربه به فعالیت‌هایی از این دست در کشورمان غنای بیشتری داده شود، باید بین جنبه‌های مختلف فعالیت این شبکه تفکیکی صورت پذیرد و در تحلیل شبکه به مواردی توجه شود که می‌تواند در چنین مطالعه هدفمندی مفید واقع شود.

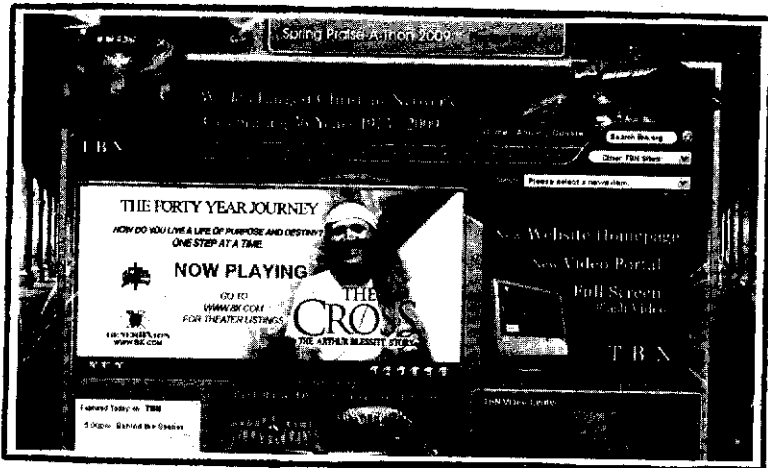
در نگاهی کلی می‌توان تفکیکی را بین روش‌ها، ابزارها و ایدئولوژی‌های موجود در این فعالیت قائل شد. ایدئولوژی‌ها همان اهداف و مقاصد سیاسی و الهیاتی شبکه مذکور هستند که با ابزارهای فنی و هنری و استفاده از روش‌های مختلف تبلیغی روی آنتن می‌آیند. روشن است که در این بررسی تنها مطالعه برخی از ابزارها و روش‌ها که قابلیت استفاده در فعالیت‌های مشابه داخلی دارد، می‌تواند سودمند افتد. برای نمونه موسیقی‌های محرک که در این شبکه به عنوان ابزاری برای ایجاد وجد معنوی استفاده می‌شوند، هرچند در مسیحیت جایگاهی دارند ولی چون در سنت اسلامی به رسمیت شناخته نمی‌شوند، توجه به آن و بررسی نحوه به کارگیری این ابزار شاید در اولویت‌های بعدی تحلیلی باشد.

همچنین بررسی ابزارهای فنی استفاده شده در ساخت برنامه‌های این شبکه اعم از دوربین، دکور، نور، صدا و ... نیز در اولویت بررسی نیستند؛ چرا که کیفیت به کارگیری ابزارهای مذکور به این امر بستگی ندارد که یک برنامه دینی است یا غیر دینی و یا یک شبکه مذهبی است یا غیر مذهبی بلکه به امکانات شبکه و توانایی‌های آن بستگی دارد. پس این نگاه را می‌توان به هر شبکه موفق داشت و درس‌آموزی از این ناحیه منوط به دینی بودن و نبودن یک شبکه نیست.

از آن‌جا که برنامه‌های این شبکه بیشتر در حد پخش موعظه‌ها، سخنرانی‌ها و میزگردها و برنامه‌هایی از این دست است و از این شبکه برنامه‌هایی با کیفیت هنری بالا مانند فیلم‌های سینمایی ویژه به ندرت پخش می‌شود، در نتیجه محلی برای تحلیل‌های هنری عمیق یا رویکردهای معناشناسانه و نشانه‌شناختی از محصول کار این شبکه‌ها وجود ندارد و جنبه‌های هنری در استفاده از ابزارهایی مانند نور، صدا، دوربین، دکور و غیره در همان حد متداولی است که کمابیش اصحاب رسانه با آن آشنایی دارند.

پس تحلیل‌های درس‌آموز در این مطالعه بیشتر باید متوجه روش‌های تبلیغی‌ای باشد که ایدئولوژی‌های آنان را با کمک ابزارهای مذکور به سمع و نظر بینندگان می‌رساند.

از این گونه روش‌های تبلیغ رسانه‌ای که بسیار در گسترش فعالیت شبکه TBN موثر بوده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

نشاط و سرزندگی: بارزترین موردی که در برنامه‌های تبلیغی این شبکه دیده می‌شود، سرزنده و بانشاط بودن عموم برنامه‌های این شبکه است. این سرزندگی و نشاط هم در دکور برنامه‌ها و هم در نحوه تبلیغ مبلغان و فعالیت مجریان این شبکه مشهود است. با استفاده از رنگ، موسیقی و نور به ویژه در برنامه‌های نیایشی و همایش‌های احیای روحانی شادابی دیداری و شنیداری زیادی به مخاطبین منتقل می‌شود.

فاصله نگرفتن از فضای متداول فرهنگی: در انتخاب سبک برنامه‌ها و ابزارهای نور و صدا از سبک‌های مقبول و متداول استفاده می‌شود. برای نمونه از جدیدترین سبک‌های موسیقی و مطرح‌ترین خوانندگان، لباس‌های مد روز و دکورهایی با وسایل مجلل امروزی در برنامه‌ها استفاده می‌شود تا از ارزش‌های فرهنگ عرفی فاصله گرفته نشود.

پرداختن به مسائل ملموس و جاری: معمولاً در تبلیغات دینی این شبکه مسائلی برای بحث و موعظه انتخاب می‌شود که اکثر افراد در جامعه‌های مدرن درگیر آن هستند و به دنبال راه‌حلی برای کنار آمدن با این مسائل‌اند؛ موضوعاتی مانند نحوه کسب آرامش، چگونگی خلاصی از رنج، راه کم کردن اضطراب و دلهره، طریق دستیابی به رفاه و نيل به موفقیت، شیوه کنار آمدن با تنهایی، نحوه خلاصی از بار گناه و عذاب وجدان و راه مواجهه با بیماری و فقر و دیگر گره‌های ملموس زندگی. مبلغین این شبکه سعی می‌کنند بر اساس متن کتاب مقدس و با زبانی خودمانی تفسیری کاربردی از کتاب مقدس برای حل این گونه مسائل ارائه دهند.

بهره‌مندی از چهره‌های مردمی و موفق: در برنامه‌های مهم این شبکه و جنگ‌ها و گفت‌وگوهای ویژه آن از اشخاص موفق در زمینه ورزش، سینما، موسیقی، اقتصاد و دیگر حیطه‌هایی که عامه مردم توجه ویژه‌ای به آن دارند، استفاده می‌شود. در این گونه برنامه‌ها افراد مذکور شهادت می‌دهند که مسیح و ایمان به مسیحیت بسیار در موفقیت آن‌ها تأثیرگذار بوده است و با بیان حکایت‌هایی مختلف ادعا می‌کنند که به کرات دست روح‌القدس در فعالیت آن‌ها و موفقیتشان نقش ایفا کرده است. معمولاً این گونه افراد دو بخش برای زندگی خود بر می‌شمرند، بخشی تاریک و ناموفق و بخش روشن و موفقیت‌آمیز و اذعان می‌دارند که این تأییدات قدسی مربوط به زمانی است که آنان به مسیح ایمان آورده، متحول شده و وارد مرحله درخشان زندگی‌شان شده‌اند.

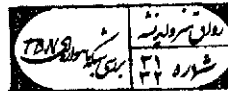
بهره‌مندی از متخصصین الهیات آشنا با رسانه: مبلغین و کارشناسان مذهبی در این شبکه معمولاً با فضای تبلیغ تلویزیونی آشنا هستند و به الزامات این رسانه یعنی هماهنگی با دوربین، توجه به وسایل ضبط صدا، استفاده مناسب از فضای دکور، به کارگیری شیوه‌های جذب مخاطب و ایجاد مجالی برای پخش آنونس‌ها و میان‌برده‌ها بین سخنان‌شان توجه ویژه دارند.

بهره‌مندی از نیروهای جوان و جذاب: مجریان و مبلغین این شبکه معمولاً افراد جوان و یا میان‌سالی هستند که از لحاظ پوشش ظاهری بسیار آراسته بوده و از نظر ساختار بدنی و نحوه راه رفتن و نشستن نیز هنجارهای پسندیده عموم مردم را رعایت می‌کنند. در برنامه‌های تبلیغی و جلسات موعظه این شبکه‌ها به ندرت از عالمان و واعظانی استفاده می‌شود که به نظر کهن‌سال آیند. البته با نگاهی به زندگی مبلغان بزرگ در این شبکه دیده می‌شود که افرادی با گپ سن در میان آنان وجود دارد که در جلوی دوربین بسیار کمتر از سن واقعی‌شان جلوه داده می‌شوند.

بهره‌مندی زیاد واعظان از حرکات دست و صورت: نحوه بیان مجریان و واعظان به گونه‌ای است که با حرکات دست و صورت و زیر و بم کردن صدا و فعالیت بدنی بسیار توجه مخاطبان را جلب کرده و آنان را فعالانه درگیر موضوع تبلیغ خود می‌کنند.

جلب اعتماد مردم با فرافرقه‌ای و غیر دولتی جلوه دادن فعالیت: مکرراً در این شبکه تبلیغ می‌شود که TBN فعالیتی غیر دولتی است و از جانب نهادهای دولتی حمایت نمی‌شود. هرچند به طور غیر مستقیم این شبکه از حمایت‌های جناح جمهوری‌خواه ایالات متحده برخوردار است ولی تبلیغ غیر دولتی بودن باعث می‌شود مخاطبین اعتماد بیشتری به این فعالیت داشته و آن را از خود بدانند. تبلیغ روی فرافرقه‌ای بودن این شبکه نیز ابزاری برای جلب اعتماد مخاطبان است. هرچند گرایش‌های خاص الهیاتی و الزامات اعتقادی پروتستان انجیلی بر این شبکه حاکم است ولی با استفاده از برخی برنامه‌های فرافرقه‌ای محدود در کانال‌های منطقه‌ای TBN سعی می‌شود، اعتماد مخاطبان مسیحی از این شبکه سلب نشود.

با وجود این‌که روش‌های تبلیغی مذکور در گسترش فعالیت TBN بسیار موثر بوده است ولی این

روش‌ها پیامدی را در پی داشته که باعث سلب اعتماد مسیحیان راست‌گیش شده است. این پیامد همان کالایی نگریستن TBN به دین و معنویت است. پیامد مذکور از این ناحیه است که شبکه TBN برای جلب مخاطبان خود و کسب درآمد برای ادامه فعالیت‌ها تمام سعی‌اش را به کار می‌گیرد تا برنامه‌ها و فرآورده‌هایی مقبول طبع آنان ارائه دهد. این گونه توجه به سلايق مخاطب و نیازهای هیجانی و دنیوی او و پیروی از مدها و پسندهای متداول اجتماعی، TBN را عملاً به فروشنده کالاهای دینی تبدیل کرده‌است، فروشنده‌ای که متناسب با پسند مخاطبان به آنان محصولات دینی ارائه می‌دهد و بینندگان نیز در عوض به انباشت سرمایه و افزایش توانمندی‌های آن کمک می‌کنند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی